

ÎNCHEIERE

10 iulie 2019

mun.Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele completului, judecătorul
judecătorii

Tatiana Vieru
Maria Ghervas
Victor Burduh

examinând admisibilitatea recursului declarat de Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de către Petru Guțu împotriva Primăriei com. Băcioi și Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova privind încasarea prejudiciului material,

împotriva deciziei din 20 noiembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău,

c o n s t a t ă :

La 21 aprilie 2005, Petru Guțu a depus cerere de chemare în judecată împotriva Primăriei com.Băcioi, mun.Chișinău și Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova cu privire la compensarea valorii bunurilor confiscate în urma represiunilor politice.

În motivarea acțiunii reclamantul a indicat că, dânsul este fiul lui Guțu Ion, născut în anul xxxx și Vasilisa Guțu, născută în anul xxxxxx.

A menționat că, în anii 1941-1949, toată familia sa, care locuia în satul Băcioi, r-nul Ialoveni, din motive politice, a fost arestată și escortată în lagărele de detenție sovietice. Astfel, conform adeverinței nr. G-78 din 12 mai 1999, eliberată de Ministerul Securității Naționale al Republicii Moldova, bunelul său, Guțu Gheorghe, născut în anul xxxxx, la xxxxx a fost arestat și deportat în lagărul din or.Ivdev, Federația Rusă, unde a decedat la xxxxxx, din motive necunoscute.

Prin decretul Prezidiului URSS din 16 ianuarie 1989, Guțu Gheorghe a fost reabilitat. Ca membri ai familiei lui Guțu Gheorghe au fost numiți soția Guțu Iulita, a.n. xxxxx și fiul Guțu Ion, a.n. xxxxxxx.

Potrivit certificatului nr.12-1098/04 din 21 decembrie 2004, eliberat de Procuratura Generală a Republicii Moldova, mama sa Guțu Vasilisa, a.n.xxxx, și fratele său Guțu Gheorghe, a.n.xxxx, fiind ilegal deportați din motive politice, au fost reabilitați la xxx de către Procuratura RSSM în baza decretului Prezidiului URSS din 16 ianuarie 1989.

A susținut că, până în anul 1949, familia sa dispunea de o casă de locuit cu construcții auxiliare, teren de pământ cu suprafața de 8 ha, teren de 0,25 ha cu viță-de-vie, precum și altă avere, fapt confirmat prin certificatul despre avere nr.8/4-G-1 din 10 ianuarie 2005 emis de către Ministerul Afacerilor Interne.

La moment casa cu construcțiile auxiliare se află în folosința familiei Donciu.

Potrivit certificatului de moștenitor legal nr. 2545 din 01 iunie 2004, eliberat de către notarul la Biroul Notarial Ialoveni, Diaconu Galina, moștenitor legal al averii lui Guțu Ion este Guțu Petru.

A indicat că, în temeiul art.12 din Legea privind reabilitarea victimelor represiunilor politice, dânsul este în drept la restituirea averii naționalizate. Însă, în legătură cu faptul că averea nu poate fi restituită în natură, deoarece se află în folosința altor persoane, consideră că are dreptul de a primi o compensație bănească egală cu costul real al casei de locuit și al anexelor la casă, precum și o compensație bănească pentru restul averii menționate.

Totodată, a solicitat restabilirea termenului de prescripție la înaintarea acțiunii, motivând prin faptul că ambii părinți erau în etate, grav bolnavi, dânsul, neavând surse de existență, a fost nevoit să plece la lucru peste hotarele Republicii Moldova, unde s-a aflat până nu demult, iar organele administrației publice locale i-au promis de mai multe ori că îi vor restitui averea familiei sale confiscată în urma represiunilor politice.

Prin hotărârea din 02 februarie 2006 a Judecătoriei Botanica, mun.Chișinău, s-a refuzat în cererea lui Petru Guțu privind restabilirea termenului de prescripție la depunerea acțiunii către Primăria com.Băcioi și Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova privind perceperea compensației persoanelor supuse represiunilor și în cererea de chemare în judecată cu privire la perceperea compensației persoanelor supuse represiunilor (f.d. 75-76, vol.I).

Prin decizia din 15 martie 2006 a Curții de Apel Chișinău, s-a admis apelul declarat de Petru Guțu și s-a casat hotărârea din 02 februarie 2006 a Judecătoriei Botanica, mun.Chișinău, cu restituirea cauzei spre rejudecare în aceeași judecătorie, în alt complet de judecată.

Pentru a decide astfel, instanța de apel a constatat că, concluzia instanței de fond privind omiterea de către reclamant a termenului de prescripție, este greșită și nu rezultă din materialele cauzei, iar cele expuse țin de examinarea cererilor represațiilor despre recuperarea averii în baza Legii privind reabilitarea victimelor represiunilor politice nr.1225-XII din 08 decembrie 1992.

A concluzionat că instanța de fond a respins cererea reclamantului privind repunerea acțiunii în termen, însă astfel de cerință nu a fost înaintată cu toate că în cadrul examinării pricinii, reclamantului i s-a explicat dreptul de a înainta cerere de repunere a acțiunii în termen. Astfel, în situația în care neîntemeiat s-a refuzat în repunerea în termen a acțiunii și din aceleași temeiuri s-a respins în acțiune integral, se reține că nu au fost examinate cerințele în fond a reclamantului, reclamantul susținând că casa de locuit la care dânsul ar putea pretinde ca succesor legal, s-a păstrat. Așa fiind, instanța nu a verificat acest motiv și a atras în proces în calitate de intervenient accesoriu pe E.Donciu, în scopul de a stabili care imobil din reconstruit s-a păstrat cât și valoarea acestuia (f.d. 87, 88-89, vol.I).

Prin hotărârea din 15 decembrie 2006 a Judecătoriei Botanica, mun.Chișinău, s-a refuzat în cererea lui Petru Guțu către Primăria com.Băcioi și Ministerul

Finanțelor al Republicii Moldova privind perceperea compensației pentru averea naționalizată.

Pentru a decide astfel, prima instanță a constatat că, familia E.Donciu, a primit un lot de pământ pe xxxxxxx și din mijloace proprii a construit o casă cu construcții auxiliare și nu are nimic comun cu casa construită de familia reclamantului, iar reclamantul la rîndul său nu a prezentat probe ce ar confirma faptul că casa familiei E.Donciu, este casa construită de bunelul său și că este păstrată așa cum era inițial construită (f.d.123, 124-126, vol.I).

Prin decizia din 16 mai 2007 a Curții de Apel Chișinău, s-a admis apelul declarat de Petru Guțu și s-a casat hotărârea din 15 decembrie 2006 a Judecătoriei Botanica, mun.Chișinău, cu restituirea cauzei spre rejudecare în aceeași judecătorie, în alt complet de judecată.

Pentru a decide astfel, instanța de apel a constatat că, instanța de fond urma să verifice dacă imobilul cu adevărat s-a păstrat în natură, să constate care sunt proprietarii actuali ai imobilului și să-i atragă în proces în calitate de parte a procesului pe E.Donciu, în scopul de a stabili care imobil din cel construit s-a păstrat, urma să stabilească care este valoarea imobilului naționalizat (f.d. 150, 151-152, vol.I).

Prin hotărârea din 11 iunie 2009 a Judecătoriei Botanica, mun.Chișinău, s-a respins ca neîntemeiată acțiunea lui Petru Guțu către Primăria com.Băcioi și Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova privind perceperea compensației pentru represiune (f.d. 220-226, vol.I).

Prin decizia din 07 octombrie 2009 a Curții de Apel Chișinău, s-a respins ca nefondat apelul declarat de Petru Guțu și s-a menținut hotărârea din 11 iunie 2009 a Judecătoriei Botanica, mun.Chișinău.

Pentru a decide astfel, instanța de apel a constatat că, instanța de fond a judecat pricina sub toate aspectele, a stabilit și a elucidat toate circumstanțele importante ale cauzei, a apreciat corect probele administrate și a concluzionat just că pretențiile înaintate de reclamantul Petru Guțu nu sunt întemeiate.

A reținut că la judecarea cauzei s-a stabilit cu certitudine, că mama reclamantului, Guțu Vasilisa, și fratele acestuia, Guțu Gheorghe, au fost supuși represiunilor politice, fapt confirmat prin adeverința nr.G-78 din 12.05.1999, eliberată de Ministerul Securității Naționale al Republicii Moldova și certificatul nr. 12-1098/04 din 21.12.2004, eliberat de Procuratura Generală a Republicii Moldova. La judecarea pricinii a găsit confirmare și faptul, că reclamantul Petru Guțu este succesorul, legal și testamentar, al averii rămase după decesul lui Ion Guțu (tatăl reclamantului).

Instanța de fond corect a reținut, că reclamantul pretinde a fi succesorul averii pe care au deținut-o părinții lui cu drept de proprietate și care a fost confiscată în rezultatul represiunilor politice, însă, la materialele pricinii lipsesc careva date care ar confirma cu certitudine faptul că averea la care pretinde reclamantul a fost confiscată de la aceștia și naționalizată. Instanța de fond, ieșind la fața locului, a stabilit, că casa de locuit la care pretinde reclamantul a fost construită de actualii proprietari E.Donciu, fiind dată în exploatare în anul 1972, în situația dată reclamantul nu a întrunit condițiile necesare, expres prevăzute la pct.3 al Regulamentului privind restituirea valorilor pentru achitarea de compensații persoanelor supuse represiunilor politice, aprobat prin Hotărîrea Guvernului RM

nr.627 din 05.06.2007, și anume, nu a prezentat actele care atestă confiscarea, naționalizarea sau scoaterea bunurilor în orice alt mod din posesie, eliberate de arhivă și de alte instituții abilitate. Anume pe acest motiv instanța a respins pretențiile reclamantului.

A stabilit, că deși instanța a ajuns la concluzia, că reclamantul s-a adresat în judecată cu omiterea termenului de prescripție, acțiunea fost respinsă ca neîntemeiată.

A concluzionat că corect a reținut instanța de fond și faptul, că mama reclamantului, Vasilisa Guțu, la 21.09.1994, a primit o recompensă pentru averea confiscată și naționalizată. Astfel, instanța de fond a emis hotărârea cu respectarea normelor de drept material și procedural și nu sunt temeiuri de a o anula. Argumentele invocate de apelant se referă la circumstanțele de fapt ale pricinii care au fost cercetate minuțios de către instanța de fond și apreciate corect (f.d. 235, 236-239, vol.I).

Prin decizia din 05 mai 2010 a Curții Supreme de Justiție, s-a admis recursul declarat de Petru Guțu.

S-a casat decizia din 07 octombrie 2009 a Curții de Apel Chișinău și s-a restituit cauza spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Pentru a decide astfel, instanța de recurs, a constatat că, instanțele greșit au concluzionat că actele cauzei probează faptul că Guțu Vasilisa a primit compensația pentru averea confiscată or, aceste acte probează doar faptul că comisia a stabilit valoarea compensației care urmează a fi achitată, nu și faptul că această compensației a fost achitată. Or, conform Legii nr. 186 din 29.06.2006 pentru modificarea și completarea Legii nr. 1225-XII din 8 decembrie 1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice, sub incidența prezentei legi nu cad persoanele supuse represiunilor politice și ulterior reabilitate care au fost despăgubite pînă la intrarea în vigoare a prezentei legi.

La fel, instanțele de judecată greșit au concluzionat că reclamantul a omis și termenul general de prescripție la depunerea acțiunii date, deoarece conform Legii nr. 186 din 29.06.2006, cetățenii Republicii Moldova supuși represiunilor politice și ulterior reabilitați, în privința cărora, la data intrării în vigoare a prezentei legi, a expirat termenul de prescripție pentru depunerea cererii de restituire a bunurilor de care au fost deposedați, se pot adresa comisiilor speciale cu cererile respective în termen de un an de la data intrării în vigoare a prezentei legi. Din materialele dosarului rezultă că reclamantul s-a adresat cu acțiunea dată în instanța de judecată la 21 aprilie 2005, prin urmare termenul de prescripție stabilit prin legea nr. 186 se extinde și asupra lui Guțu Petru, deoarece la data intrării în vigoare a legii nr. 186 cazul n-a fost soluționat.

La fel, Colegiul a considerat nelegal temeiul de respingere a acțiunii în legătură cu faptul că casa de locuit la care pretinde Guțu Petru nu s-a păstrat, deoarece art.12 al Legii nr.1225 din 08 decembrie 1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice, prevede că în cazul în care bunurile nu s-au păstrat sau nu pot fi restituite în natură, fiind privatizate în condițiile legii, se recuperează valoarea lor în formă de compensație bănească sau de valori materiale, luîndu-se ca bază prețurile de piață în are la data examinării cererii. Bunurile imobiliare se evaluează în baza calculelor efectuate de oficiul cadastral

teritorial, conform prețurilor de piață în vigoare la data examinării cererii (f.d. 251, 252-255, vol.I).

Prin decizia din 02 noiembrie 2010 a Curții de Apel Chișinău, s-a admis cererea de apel declarată de Petru Guțu.

S-a casat hotărârea din 11 iunie 2009 a Judecătorei Botanica, mun.Chișinău în partea ce ține de respingerea cerințelor lui Petru Guțu privind încasarea compensațiilor bănești pentru casa de locuit, cu construcțiile auxiliare și în această parte s-a adoptat o hotărâre nouă prin care, s-a admis cererea lui Petru Guțu privind încasarea compensației pentru casa de locuit și construcțiile auxiliare.

S-a încasat din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor în beneficiul lui Petru Guțu, costul casei cu construcții auxiliare în sumă de 1 425 500 de lei.

În rest, hotărârea instanței de fond s-a menținut fără modificări.

Pentru a decide astfel, instanța de apel, a constatat că, prin actele cauzei se probează faptul că comisiile au stabilit averea care a fost confiscată de la Guțu Ion și Guțu Vasilisa în legătură cu represiunile politice.

A stabilit că instanța greșit a concluzionat că aceste acte probează faptul că Guțu Vasilisa a primit compensația pentru averea confiscată și notează că aceste acte probează doar faptul că comisia a stabilit valoarea compensației care urmează a fi achitată, nu și faptul că această compensație a fost achitată. Ori, conform Legii nr. 186 din 29.06.2006 pentru modificarea și completarea Legii nr. 1225-XII din 8 decembrie 1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice, sub incidența prezentei legi nu cad persoanele supuse represiunilor politice și ulterior reabilite care au fost despăgubite pînă la intrarea în vigoare a prezentei legi.

A constatat că judecata greșit a concluzionat că reclamantul a omis și termenul general de prescripție la depunerea acțiunii date, deoarece conform Legii nr.186 din 29.06.2006, cetățenii Republicii Moldova supuși represiunilor politice și ulterior reabilitați, în privința cărora, la data intrării în vigoare a prezentei legi, a expirat termenul de prescripție pentru depunerea cererii de restituire a bunurilor de care au fost deposedați, se pot adresa comisiilor speciale cu cererile respective în termen de un an de la data intrării în vigoare a prezentei legi.

Din materialele dosarului rezultă că reclamantul s-a adresat cu acțiunea dată în instanța de judecată la 21 aprilie 2005, prin urmare termenul de prescripție stabilit prin legea nr. 186 se extinde și asupra lui Guțu Petru, deoarece la data intrării în vigoare a legii nr.186 cazul dat n-a fost soluționat.

De asemenea, Colegiul a considerat ilegal temeiul de respingere a acțiunii în legătură cu faptul că casa de locuit la care pretinde Guțu Petru nu s-a păstrat, deoarece art.12 al Legii nr.1225 din 08 decembrie 1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice, prevede că în cazul în care bunurile nu s-au păstrat sau nu pot fi restituite în natură, fiind privatizate în condițiile legii, se recuperează valoarea lor în formă de compensație bănească sau de valori materiale, luîndu-se ca bază prețurile de piață în vigoare la data examinării cererii.

Astfel, cerința lui Guțu Petru, prin care se solicită încasarea compensației

bănești pentru casa de locuit cu construcții auxiliare, este întemeiată și urmează a fi admisă.

Celelalte argumente invocate de apelant nu pot fi reținute și instanța de fond legal a respins cerințele apelantului privind încasarea compensațiilor bănești pentru 8 ha de pământ, 0,25 ha de vie și altă avere, deoarece aceste cerințe nu sunt întemeiate, mai mult ca atât, la examinarea cerințelor despre restituirea valorii în rezultatul represiunilor politice, instanța ține cont expres de prevederile Legii nr. 186-XVI din 29.06.2006 „Privind modificarea și completarea Legii nr. 1225- XII din 08.12.1992”, care stipulează că terenurile, plantațiile multianuale și viile nu se restituie fiind obiective scoase din circuitul civil, din care considerente cerințele apelantului, în vederea admiterii integrale a acțiunii sunt neîntemeiate (f.d.273, 274-277, vol.I).

Prin decizia din 15 iunie 2011 a Curții Supreme de Justiție, s-a admis recursul declarat de Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova.

S-a casat integral decizia din 02 noiembrie 2010 a Curții de Apel Chișinău și s-a restituit cauza spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Pentru a decide astfel, instanța de recurs, a constatat că, în raportul de expertiză nu este specificată care anume casă a fost evaluată la suma de 1 425 500 de lei, cea a cărei valoare se solicită a fi recuperată, sau cea construită de familia Donciu, care în prezent locuiește pe xxxxxx. Astfel, aceste motive servesc drept temei de de casare a deciziei instanței de apel cu remiterea cauzei la rejudecare (f.d. 290-291, 292-295, vol.I).

Prin decizia din 21 mai 2013 a Curții de Apel Chișinău, s-a admis cererea de apel declarată de Petru Guțu.

S-a casat hotărârea din 11 iunie 2009 a Judecătoriei Botanica, mun.Chișinău în partea ce ține de respingerea cerințelor lui Petru Guțu privind încasarea compensațiilor bănești pentru casa de locuit cu construcțiile auxiliare și în această parte s-a adoptat o hotărâre nouă prin care, s-a admis cererea de chemare în judecată a lui Petru Guțu privind încasarea compensației pentru casa de locuit și construcțiile auxiliare.

S-a încasat din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor în beneficiul lui Petru Guțu, costul casei cu construcții auxiliare în sumă de 1 425 500 de lei.

În rest, hotărârea instanței de fond, s-a menținut fără modificări.

Pentru a decide astfel, instanța de apel, a stabilit că, fiind audiat în ședința de judecată expertul Ciobanu Aliona, a confirmat faptul că, prin raportul de expertiză din 08 octombrie 2008 a fost cercetată și apreciat costul casei individuale de locuit din xxxxx, care a fost naționalizată și care în prezent este proprietate privată a lui Donciu E.. a doua casă care este amplasată pe terenul în cauză, nu a fost cercetată și apreciată, întru-cît aparține feciorului lui Donciu E. și se află în stadia de construcție (f.d.56, 57-60, vol.II).

Prin decizia din 11 septembrie 2013 a Curții Supreme de Justiție, s-a admis recursul declarat de Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova.

S-a casat decizia din 21 martie 2013 a Curții de Apel Chișinău și s-a restituit cauza spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Pentru a decide astfel, instanța de recurs, a stabilit că, la 15 martie 2006 împotriva hotărîrii din 02 februarie 2006 a Judecătorei Botanica, mun.Chișinău, din completul de judecatori a Curții de Apel Chișinău la emiterea deciziei a făcut parte judecătorul Mihail Ciugureanu.

La 21 mai 2013 completul Curții de Apel din care face parte și judecătorul Mihail Ciugureanu, a examinat repetat apelul declarat în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Petru Guțu împotriva Primăriei com.Băcioi, mun.Chișinău, Ministerul Finanțelor cu privire la încasarea recompensației pentru averea confiscată. Astfel, la adoptarea deciziei din 21 mai 2013 a Curții de Apel Chișinău, judecătorul Mihail Ciugureanu contrar prevederilor art.49 Cod de procedură civilă, a participat repetat și în conformitate cu art.432 alin. (3), lit.a) Cod de procedură civilă, această încălcare servește drept temei de casare a deciziei (f.d. 74-77, vol. II).

Prin decizia din 14 noiembrie 2013 a Curții de Apel Chișinău, s-a admis cererea de apel declarată de Petru Guțu.

S-a casat hotărârea din 11 iunie 2009 a Judecătorei Botanica, mun.Chișinău în partea ce ține de respingerea cerințelor lui Petru Guțu privind încasarea compensațiilor bănești pentru casa de locuit cu construcțiile auxiliare și în această parte s-a adoptat o hotărîre nouă prin care, s-a admis cererea de chemare în judecată a lui Petru Guțu privind încasarea compensației pentru casa de locuit și construcțiile auxiliare.

S-a încasat din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor în beneficiul lui Petru Guțu, costul casei cu construcții auxiliare în sumă de 1 425 500 de lei.

În rest, hotărîrea instanței de fond, s-a menținut fără modificări.

Pentru a decide astfel, instanța de apel, a stabilit că, fiind audiat în ședința de judecată expertul Ciobanu Aliona, a confirmat faptul că, prin raportul de expertiză din 08 octombrie 2008 a fost cercetată și apreciat costul casei individuale de locuit din xxxxxx, care a fost naționalizată și care în prezent este proprietate privată a lui Donciu E.. a doua casă care este amplasată pe terenul în cauză, nu a fost cercetată și apreciată, întru-cît aparține feciorului lui Donciu E. și se află în stadia de construcție. Astfel, cerința reclamantului cu privire la încasarea compensației bănești pentru casa de locuit și construcțiile auxiliare, este întemeiată.

A stabilit că cerințele apelantului privind încasarea compensațiilor bănești pentru 8 ha de pământ, 0,25 ha de vie și altă avere, sunt întemeiate, or, la examinarea cerințelor despre restituirea valorii în rezultatul represiunilor politice, instanța ține cont expres de prevederile Legii nr. 186-XVI din 29.06.2006 „Privind modificarea și completarea Legii nr. 1225- XII din 08.12.1992”, care stipulează că terenurile, plantațiile multianuale și viile nu se restituie fiind obiective scoase din circuitul civil, din care considerente cerințele apelantului, în vederea admiterii integrale a acțiunii sunt neîntemeiate (f.d.90, 91-95, vol.II).

Prin decizia din 30 aprilie 2014 a Curții Supreme de Justiție, s-a admis recursul declarat de Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova.

S-a casat integral decizia din 14 noiembrie 2013 a Curții de Apel Chișinău și s-a restituit cauza spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Pentru a decide astfel, instanța de recurs a remarcat că, instanța de apel, încasând din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor în beneficiul lui Petru Guțu costul casei de locuit cu construcțiile auxiliare în sumă de 1 425 500 de lei, a determinat valoarea casei de locuit cu construcțiile auxiliare în baza raportului de expertiză nr. 2276 din 08 noiembrie 2008, întocmit de către Centrul Național de Expertize Judiciare, însă conform art. 12 din Legea nr.1225-XII din 08 decembrie 1992, bunurile imobiliare se evaluează în baza calculului efectuate de oficiul cadastral teritorial, conform prețurilor de piață în vigoare la data examinării cererii. Astfel, a constatat că instanța de apel eronat a dispus încasarea costului casei de locuit cu construcțiile auxiliare, evaluate în baza raportului de expertiză întocmit de către Centrul Național de Expertize Judiciare, deoarece la examinarea unei asemenea pricini, evaluarea o efectuează Oficiul Cadastral Teritorial și prin urmare, instanța de apel urma să dispună efectuarea evaluării de către Oficiul Cadastral Teritorial (f.d. 113-118, vol.II).

Prin decizia din 23 februarie 2017 a Curții de Apel Chișinău, s-a respins apelul declarat de Petru Guțu și s-a menținut hotărârea din 11 iunie 2009 a Judecătorei Botanica, mun.Chișinău în partea ce ține de respingerea cerințelor lui Petru Guțu privind încasarea prejudiciului material.

Pentru a decide astfel, instanța de apel, a constatat că, reclamantul nu a prezentat instanței decizia de reabilitare, actele care atestă confiscarea, naționalizarea sau scoaterea bunurilor în orice alt mod din posesie, eliberate de arhivă și de alte instituții abilitate, iar adeverința din 12 mai 1999 și certificatul de reabilitare din 21 decembrie 2004 nu demonstrează faptul că Guțu Ion ar fi fost reabilitat, deoarece acestea conțin date despre Guțu Gheorghii, bunelul reclamantului, care potrivit materialelor cauzei nu a dispus de avere (f.d. 177, 178-188, vol.II).

Prin decizia din 31 ianuarie 2018 a Curții Supreme de Justiție, s-a admis recursul declarat de Petru Guțu.

S-a casat decizia din 23 februarie 2017 a Curții de Apel Chișinău și s-a restituit cauza spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată (f.d. 200-205, vol.II).

Prin decizia din 20 noiembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău, s-a admis cererea de apel declarată de Petru Guțu.

S-a casat hotărârea din 11 iunie 2009 a Judecătorei Botanica, mun.Chișinău în partea ce ține de respingerea cerințelor lui Petru Guțu privind încasarea compensațiilor bănești pentru casa de locuit cu construcțiile auxiliare și în această parte s-a emis o hotărâre nouă prin care, s-a admis cererea de chemare în judecată a lui Petru Guțu privind încasarea compensației pentru casa de locuit și construcțiile auxiliare, ca întemeiată.

S-a încasat din bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Finanțelor în beneficiul lui Petru Guțu, costul casei cu construcții auxiliare în sumă de 355 468 de lei.

În rest, hotărârea instanței de fond, s-a menținut (f.d. 88, 89-98, vol.III).

Pentru a decide astfel, instanța de apel, a constatat că, prima instanță eronat a interpretat normele de drept material ce guvernează raportul juridic litigios, din care considerente a emis o hotărâre parțial ilegală, prin neaplicarea directă a Legii privind reabilitarea victimelor represiunilor politice or, prin actele cauzei se

probează faptul că comisiile au stabilit averea care a fost confiscată de la Guțu Ion și Guțu Vasilisa în legătură cu represiunile politice, la caz reclamantul-apelant Petru Guțu este fiul lor.

Totodată, Colegiul civil a considerat că instanța de fond greșit a concluzionat că actele cauzei probează faptul că Guțu Vasilisa a primit compensația pentru averea confiscată și notează că aceste acte probează doar faptul că comisia a stabilit valoarea compensației care urmează a fi achitată, nu și faptul că această compensație a fost achitată. Ori, conform Legii nr. 186 din 29.06.2006 pentru modificarea și completarea Legii nr. 1225-XII din 08 decembrie 1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice, sub incidența prezentei legi nu cad persoanele supuse represiunilor politice și ulterior reabilite care au fost despăgubite până la intrarea în vigoare a prezentei legi.

A considerat eronată și neîntemeiată motivarea instanței de fond cu referire la faptul că apelantul-reclamant a omis și termenul general de prescripție la depunerea acțiunii date, deoarece conform Legii nr. 186 din 29 iunie 2006, cetățenii Republicii Moldova supuși represiunilor politice și ulterior reabilitați, în privința cărora, la data intrării în vigoare a prezentei legi, a expirat termenul de prescripție pentru depunerea cererii de restituire a bunurilor de care au fost deposedați, se pot adresa comisiilor speciale cu cererile respective în termen de un an de la data intrării în vigoare a prezentei legi. În sensul dat, instanța de apel a relevat că, conform materialelor cauzei rezultă că apelantul-reclamant s-a adresat cu acțiunea dată în instanța de judecată la data de 21 aprilie 2005, prin urmare termenul de prescripție stabilit prin Legea nr. 186 se extinde și asupra lui Petru Guțu, deoarece la data intrării în vigoare a Legii nr.186 cazul dat n-a fost soluționat.

Colegiul a apreciat critic temeiul de respingere a acțiunii, în legătură cu faptul că casa de locuit la care pretinde Petru Guțu nu s-a păstrat, deoarece art. 12 al Legii nr. 1225-XII din 08 decembrie 1992 prevede că în cazul în care bunurile nu s-au păstrat sau nu pot fi restituite în natură, fiind privatizate în condițiile legii, se recuperează valoarea lor în formă de compensație bănească sau de valori materiale, luându-se ca bază prețurile de piață în vigoare la data examinării cauzei.

A menționat că prin încheierea din 26 iunie 2018 s-a dispus efectuarea de către evaluatorii acreditați din cadrul IP „Agenția Servicii Publice” a evaluării casei de locuit care nu s-a păstrat în natură cu suprafața de 8 m x 12 m și a construcțiilor auxiliare din xxxx, ce au aparținut lui Guțu Ion, conform prețurilor de piață (f.d. 52-56, vol III).

Prin raportul de expertiză nr. 0101/18/28621 din 26 septembrie 2018 efectuat de „Agenția Servicii Publice”, Departamentul Cadastru s-a efectuat evaluarea bunurilor imobile ce au aparținut lui Guțu Ion și în rezultatul evaluării s-a stabilit că valoarea de piață a casei individuale de locuit din xxxxxx care până în anul 1949 a aparținut lui Guțu Ion, a.n. xxx constituie 355 468 de lei (f.d. 60-68, vol III). Prin urmare, a considerat că cerința lui Guțu Petru, prin care se solicită încasarea compensației bănești pentru casa de locuit cu construcții auxiliare, este întemeiată și urmează a fi admisă cu încasarea din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor în beneficiul lui Petru Guțu, suma de

355468 de lei, după cum rezultă din raportul de evaluare a proprietății imobiliare nr. 0101/18/28621, din 26 septembrie 2018 (f.d. 60-68, vol. III).

Instanța de fond legal a respins cerințele apelantului privind încasarea compensațiilor bănești pentru 8 ha de pământ, 0,25 ha de vie și altă avere, deoarece aceste cerințe nu sunt întemeiate, mai mult ca atât, la examinarea cerințelor despre restituirea valorii în rezultatul represiunilor politice, instanța ține cont expres de prevederile Legii nr. 186-XVI din 29 iunie 2006 „Privind modificarea și completarea Legii nr. 1225- XII din 08.12.1992”, care stipulează că terenurile, plantațiile multianuale și viile nu se restituie fiind obiective scoase din circuitul civil, din care considerente cerințele apelantului, în vederea admiterii integrale a acțiunii sunt neîntemeiate.

A stabilit că prima instanță eronat a dispus respingerea integrală a acțiunii, or, prin prisma normelor precitate raportate la actele cauzei se atestă temeinicia parțială a acțiunii înaintate de Petru Guțu, motiv din care consideră întemeiat apelul.

A concluzionat că, prima instanță eronat a apreciat materialul probator și a interpretat eronat normele de drept material, iar ca rezultat greșit a emis hotărârea din 11 iunie 2009, prin care a dispus respingerea integrală a acțiunii.

La 30 ianuarie 2019 Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând casarea deciziei din 20 noiembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău și menținerea hotărârii din 11 iunie 2009 a Judecătoriei Botanica, mun.Chișinău.

În motivarea recursului a indicat că, la examinarea cauzei, instanța de apel a aplicat neîntemeiat normele materiale în mod retroactiv.

A menționat că acțiunea în speță a fost depusă de către reclamant la 21 aprilie 2005. Norma legală, care prevede posibilitatea recuperării valorii bunurilor din contul bugetului de stat, a fost introdusă în legislație după intentarea prezentului litigiu. Astfel, redacția nouă a art. 12 din Legea privind reabilitarea victimelor represiunilor politice (care a stabilit posibilitatea recuperării valorii bunurilor confiscate și din contul bugetului de stat) a fost introdusă prin Legea nr. 186- XVI din 29 iunie 2006, care a intrat în vigoare la 01 ianuarie 2007.

Conform prevederilor art.46 al Legii nr.780-XV din 27 decembrie 2001 privind actele legislative (în vigoare la data inițierii litigiului), actul legislativ produce efecte numai în timpul cât este în vigoare și nu poate fi retroactiv și ultra activ. Au efect retroactiv doar actele legislative prin care se stabilește sancțiuni mai blânde. Regula neretroactivității legii se impune și prin Hotărârea Curții Constituționale nr.32 din 29 octombrie 1998 „Privind interpretarea art.76 al Constituției Republicii Moldova”, care stabilește că efectul legii în timp este ghidat de principiul activității legii, potrivit căruia legea se aplică tuturor faptelor în timpul care se află în vigoare, are eficiență deplină și continuă din momentul intrării în vigoare și până la abrogarea ei. Legea nu se aplică faptelor săvârșite înainte de intrarea ei în vigoare, adică nu are efect retroactiv. Ea dispune numai pentru prezent și viitor și nu are efecte juridice pentru trecut.

Astfel, instanța de apel neîntemeiat a aplicat în mod retroactiv prevederile Legii nr. 186-XVI din 29 iunie 2006 privind modificarea și completarea Legii nr.1225-XII din 8 decembrie 1992 privind reabilitarea victimelor politice or, ajungând la concluzia privind necesitatea admiterii parțiale a acțiunii, instanța de

apel urma să aplice prevederile normelor materiale, care au fost în vigoare la momentul depunerii cererii de chemare în judecată.

A susținut că potrivit art.12 al Legii privind reabilitarea victimelor politice (în redacția la momentul înaintării acțiunii), modul de restituire a averii, de recuperare a costului ei sau de achitare a compensației, precum și mărimea plății pentru imobil se stabilesc de Guvern. Întru executarea art.12 din Legea privind reabilitarea victimelor politice, Guvernul a aprobat Hotărârea nr.338 din 26 mai 1995 cu privire la restituirea averii, recuperarea valorii ei și achitarea compensațiilor persoanelor supuse represiunilor (în vigoare la momentul înaintării acțiunii în cauză).

Pct.4 al Hotărârii Guvernului nr.338 din 26 mai 1995 stabilește expres că compensarea valorii averii care nu poate fi restituită se efectuează atât din contul bugetului local, cât și de către întreprinderile, instituțiile și organizațiile, cărora inițial li s-a transmis fără plată averea represatilor.

Astfel, prin prisma alin. (1), (2) al art.240 din Codul de procedură civilă, se constată că o hotărâre judecătorească dată într-o speță în care pretențiile au fost puse pe rol după anumite reglementări materiale, iar soluția a fost pusă după altele, nu poate fi considerată legală și întemeiată.

În litigii de acest gen orice persoană, care se consideră moștenitor și pretinde recuperarea valorii bunurilor confiscate, urmează să prezinte certificatul de moștenitor, care să cuprindă dreptul la obținerea contravalorii unor asemenea bunuri. Certificatul de moștenitor este unicul act, ce atestă calitatea de moștenitor.

A susținut că Petru Guțu nu dispune de un certificat de moștenitor, care ar conține dreptul acestuia la recuperarea contravalorii bunurilor confiscate.

A indicat că Guțu Ion (tatăl reclamantului) nu dispune de un act de reabilitare, motiv din care consideră că Guțu Petru, în lipsa unui asemenea act, nici nu dispune de dreptul de a solicita recuperarea contravalorii bunurilor, ce au fost confiscate.

La emiterea deciziei instanța de apel a depășit limitele judecării apelului și a pretențiilor din acțiune, or, prin cererea de chemare în judecată Guțu Petru a solicitat perceperea din contul Primăriei comunei Băcioi a contravalorii bunurilor confiscate, iar prin apelul declarat a solicitat casarea hotărârii Judecătoriei sectorului Botanica, mun. Chișinău din 11 iunie 2009 și emiterea unei hotărâri noi de admitere a acțiunii.

Astfel, se constată că atât în acțiune, cât și în cererea de apel Guțu Petru a formulat pretenții exclusiv față de Primăria comunei Băcioi, iar Curtea de Apel Chișinău a dispus încasarea contravalorii bunurilor din contul bugetului de stat.

A menționat că au fost încălcate prevederile art.240 alin.(3) din Codul de procedură civilă, care stabilește că instanța judecătorească adoptă hotărârea în limitele pretențiilor înaintate de reclamant

La materialele cauzei nu există absolut nici o probă, care ar demonstra faptul confiscării averii, precum și faptul că casa confiscată este anume acea casă situată în comuna xxxxxxx

Mai mult ca atât, la materialele cauzei nu sunt probe, care ar demonstra că părinții reclamantului ar fi avut în proprietate casă. Astfel, prin procesul-verbal de imposibilitate a întocmirii raportului de expertiză nr.085 din 20 ianuarie 2009, expertul a arătat că casa din comuna xxxxxxx a fost înregistrată abia în anul 1970

(lit.B) și 1972 (lit.A). Totodată, expertul a menționat că nu sunt indicate în materiale careva date cu privire la starea imobilului în anul 1949.

Instanța de apel în mod prematur a admis pretenția intimatului (reclamantului) privind încasarea contravalorii casei de locuit.

A subliniat că contravaloarea unor bunuri confiscate se acordă exclusiv în cazurile, când este imposibilă restituirea acestor bunuri în natură.

A susținut că în cererea de chemare în judecată reclamantul arată expres că casa de locuit se află în folosința familiei E. Donciu. Prin urmare, în vederea stabilirii cu certitudine a faptului imposibilității restituirii bunului imobil reclamantului, instanța de apel urma să verifice temeiurile legale de instalare a familiei E. Donciu în această casă de locuit, precum și faptul dacă această casă aparține cu drept de proprietate sau numai în folosința acestei familii, fapt care nu a fost realizat.

A indicat că cererea de apel a fost semnată de către o terță persoană în locul lui Guțu Petru, fără a avea împuterniciri în acest sens.

Instanța de apel nu s-a expus asupra tuturor pretențiilor invocate de către Guțu Petru în cererea de apel. Astfel, în cererea de apel apelantul a solicitat să fie constatat inclusiv și faptul încălcării termenului rezonabil de soluționare a litigiului în instanțele judecătorești, însă instanța de apel nu s-a expus asupra pretenției date.

La caz, a fost omis termenul general de prescripție la depunerea cererii de chemare în judecată.

A menționat că pct.7 al Hotărârii Guvernului nr.338 din 26 mai 1995 (în vigoare la momentul depunerii acțiunii) stabilește expres faptul că termenul de prescripție pentru depunerea cererii cu privire la restituirea averii confiscate, naționalizate sau luate în orice alt mod sau recuperarea valorii acesteia constituie 3 ani. În conformitate cu art.74 din Codul Civil (în red. 1964) termenul general pentru apărarea printr-o acțiune a drepturilor încălcate ale unei persoane (prescripția) este de trei ani. Astfel, Guțu Vasilisa (mama reclamantului) a fost reabilitată prin actul Procuraturii RSSM din 22 iunie 1990, iar acțiunea a fost depusă de către succesorul acesteia abia la data de 21 aprilie 2005.

Instanța de apel în mod eronat a stabilit că termenul de prescripție se extinde asupra reclamantului prin Legea nr.186-XVI din 29 iunie 2006 privind modificarea și completarea Legii nr.1225-XII din 08 decembrie 1992 privind reabilitarea victimelor politice.

De asemenea, este important și faptul că însăși reclamantul printr-o cerere a solicitat restabilirea termenului de prescripție, asupra căreia instanța de apel nici măcar nu s-a pronunțat.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Materialele dosarului atestă faptul că decizia din 20 noiembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău a fost expediată pentru cunoștință participanților la proces conform scrisorii de însoțire la 07 decembrie 2018 (f.d. 99, vol.III).

Prin urmare, recursul declarat de Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, la 30 ianuarie 2019, se consideră a fi depus în termen.

În conformitate cu art. 439 alin. (2), (3) Cod de procedură civilă, după

parvenirea dosarului, un complet din 3 judecători decide asupra admisibilității recursului, dispune expedierea copiei de pe recurs intimatului, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia. În cazul neprezentării referinței în termenul stabilit, admisibilitatea recursului se decide în lipsa acesteia.

Judecătorul raportor verifică încadrarea în prevederile legii a temeiurilor invocate în recurs și face un raport verbal în fața completului de judecată instituit în conformitate cu alin.(2).

Examinând admisibilitatea recursurilor în raport cu materialele cauzei civile, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul declarat de Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, este inadmisibil din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 432 Cod de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sînt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Se consideră că normele de drept material au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanța judecătorească:

- a) nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată;
- b) a aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată;
- b¹) a aplicat o lege care a fost declarată neconstituțională;
- c) a interpretat în mod eronat legea;
- d) a aplicat în mod eronat analogia legii sau analogia dreptului.

Se consideră că normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care:

- a) cauza a fost judecată de un judecător care nu avea dreptul să participe la judecarea ei;
- b) cauza a fost judecată în absența unui participant la proces căruia nu i s-a comunicat locul, data și ora ședinței de judecată;
- c) în judecarea cauzei au fost încălcate regulile privind limba de desfășurare a procesului;
- d) instanța a soluționat problema drepturilor unor persoane care nu au fost implicate în proces;
- e) în dosar lipsește procesul-verbal al ședinței de judecată;
- f) hotărîrea a fost pronunțată cu încălcarea competenței jurisdicționale.

Săvîrșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Conform prevederilor art. 433 lit. a) Cod de procedură civilă, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) Cod de procedură civilă.

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul declarat de Ministerul Finanțelor al

Republicii Moldova, nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) Cod de procedură civilă.

Or, argumentele invocate în recurs se referă la dezacordul recurentului cu soluția pronunțată de către instanțele ierarhic inferioare și nu redă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau de drept procedural, respectiv nu constituie temei de casare a deciziei recurate și urmează a fi respins.

Totodată, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reține că recursul exercitat conform Secțiunii a II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia ei în fapt.

În acest context, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reiterează că procedura admisibilității constă în verificarea faptului, dacă motivele invocate în recurs se încadrează în cele prevăzute în art. 432 alin. (2), (3) și (4) Cod de procedură civilă.

În această ordine de idei se precizează că, în contextul normelor procedurale din Secțiunea a II-a, Capitolul XXXVIII Cod de procedură civilă, instanța de recurs nu verifică modul de apreciere a probelor de către instanțele de fond și de apel. Forța atribuită unei probe sau alteia, coraportul dintre probe, suficiența probelor și concluziile făcute în urma probațiunii sunt în afara controlului instanței de recurs.

Prin prisma art. 432 alin. (4) Cod de procedură civilă, instanța de recurs poate interveni în materia probațiunii doar sub aspect procedural și anume dacă se invocă faptul că instanța de apel a apreciat în mod arbitrar probele, încălcând în mod flagrant regulile de apreciere a probelor stabilite în art. 130 Cod de procedură civilă, însă din recursurile declarate nu rezultă încălcarea flagrantă a regulilor de apreciere a probelor.

Cît privește dreptul justițiabilului „de a fi auzit de o instanță”, garantat de art. 6 § 1 al Convenției Europene a Drepturilor Omului, instanța notează că obligația de a motiva o hotărîre judecătorească poate varia în funcție de natura deciziei în cauză (a se vedea *inter alia*, *Helle vs Finlanda*, 19 decembrie 1997, parag.55; *Hansen vs Norvegia*, 2 octombrie 2014, parag.71-74).

De fapt în concepția instanței europene, articolul 6 § 1 nu impune motivarea detaliată a deciziei unei instanțe de recurs, care întemeindu-se pe dispozițiile legale specificate, respinge un recurs ca fiind „lipsit de șanse de succes”, ceea ce s-a constatat în cazul de față (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Papaioannou vs Grecia*, 2 iunie 2016, parag.45 sau *Baydar vs Olanda*, 24 aprilie 2018, parag.46).

În circumstanțele menționate, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a considera inadmisibil recursul declarat de Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova.

În conformitate cu art. 270, 433 lit.a), 440 alin. (1) Cod de procedură civilă, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e :

Se consideră inadmisibil recursul declarat de Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului,
judecătorul

Tatiana Vieru

judecătorii

Maria Ghervas

Victor Burduh